

финансови условия. Реформите се съсредоточиха върху трите основополагащи стълба на системата за социална защита: реформата на пазара на труда, пенсиите и социалното осигуряване, социалните помощи и услуги. Въпреки всичко основните предизвикателства остават. Не е лесно в политическо отношение да се започнат и поддържат реформите. Необходимо е много време, за да се осъзнае необходимостта от промяна, да се изгради капацитет за провеждане на реформите. Политически трусове прекъсват процеса на напредък. В страните, които осъществиха реформата в социалната сфера, все още нерешени остават редица проблеми, свързани с информацията, администрацията, финансирането и управлението. В държави като България, в които не е постигната макроикономическа стабилност, не се полагат почти никакви усилия за изграждане на икономически приемливи системи за преодоляване на появяващите се рискове и нарастващата бедност.

Затрудненията в икономиката се отразяват върху системите за социална защита в **няколко посоки**:

- **Първо**, като следствие от намаления брой на заетите и осигурените лица се намаляват постъпленията от осигурителни вноски в задължителното социално осигуряване.

- **Второ**, при относително еднакъв брой на пенсионерите се увеличава коефициентът на натоварване на активните с издръжката на лицата в пенсионна възраст (през 2002 г. съотношението между осигурените лица и броя на пенсионерите е 108.3%).¹ Това неминуемо води до увеличаване на осигурителните вноски и данъчното бреме и до задържане нарастването на осигурителните плащания.

- **Трето**, при наличието на значителен външен дълг се намаляват възможностите на държавния бюджет да субсидира бюджета на социалното осигуряване и да отделя необходимите средства за социално подпомагане.

- **Четвърто**, поради задлъжнялостта на част от фирмите, намиращи се в период на реструктуриране или ликвидирани, намалява събираемостта на осигурителните вноски.

- **Пето**, наличието на значителна сенчеста икономика и съответно черен пазар на труда. Заетите в тази икономика лица, за които не се правят осигурителни вноски, в бъдеще по обективни причини ще се превърнат в получатели на социални пенсии и бенефициенти на системата за социално подпомагане. По този начин лошата икономическа организация днес ще предизвика значителни проблеми в осигурителните и социалнозащитните системи в бъдеще.

¹ Статистически справочник. Демография, икономика и социално осигуряване 1982-2002 г., НОИ, 2003 г.